

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 15/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä huhtikuuta 2014 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 21/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Hannele Taavila, sisäministeriö, poliisiosasto

- neuvotteleva virkamies Jere Lumme, valtiovarainministeriö
- tarkastuspäällikkö Mikko Grönberg, Tulli
- ryhmäpäällikkö Marilla Laitinen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, kemikaalien markkinavalvonta
- asiamies Matti Räisänen, Kaupan liitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Poliisihallitus
- keskusrikospoliisi
- tietosuojavaltuutetun toimisto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä. Laissa annettaisiin räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentävät kansalliset säännökset toimivaltaisista viranomaisista, lupajärjestelmän perustamisesta, muutoksenhausta sekä räjähteiden lähtöainerikkomuksesta.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin säännös oikeudesta tallentaa poliisin hallintoasiointietojärjestelmään lähtöainerupaa koskevat tiedot.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 2 päivänä syyskuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Ehdotetulla lailla annetaan räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 98/2013 (jäljempänä lähtöaineasetus) edellyttämät, täydentävät kansalliset säännökset. Lähtöaineasetuksella pyritään rajoittamaan yksityisten henkilöiden pääsy tiettyihin räjähteiden lähtöaineisiin. Asetus ei tältä osin koske ammattikäyttöä. Asetuksessa tarkoitettut aineet luetellaan asetuksen liitteessä I, jossa myös määritellään ne pitoisuuksien raja-arvot, joita korkeammat pitoisuudet kuuluvat asetuksen soveltamisalaan. Lähtöaineasetuksen tavoitteena on estää terroristeja saamasta kyseisiä aineita.

Lähtöaineasetuksen mukaan jäsenvaltio voi toteuttaa rajoitukset kolmella eri tavalla: kieltämällä kaikki kyseiset aineet, ottamalla käyttöön lupajärjestelmä tai ottamalla käyttöön tiettyjen aineiden osalta rekisteröintijärjestelmä ja muiden asetuksessa tarkoitettujen aineiden osalta joko lupajärjestelmä tai kieltämällä ne kokonaan.

Suomessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön lupajärjestelmä. Esityksen mukaan lupaviranomaisena toimii Poliisihallitus. Luvan voisi saada 18 vuotta täyttänyt, joka esittää aineelle laillisen käyttötarkoituksen ja jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella voidaan pitää sopivana pitämään hallussa ja käyttämään kyseistä ainetta. Lupa myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Alaikäinen, joka täyttää edellä mainitut vaatimukset, voi saada luvan huoltajan suostumuksella.

Poliisihallitus ja sen alaiset yksiköt valvovat lähtöaineasetuksen ja ehdotetun lain noudattamista. Tulli valvoo rajoitettujen aineiden yksityistä tuontia EU:n ulkopuolelta. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävänä on valvoa, että kyseisiä aineita sisältävien kemikaalien pakkausmerkinnöissä on asetuksessa tarkoitettu merkintä. Keskusrikospoliisi toimii kansallisen yhteyspisteenä, jolle ilmoitetaan epäilyttävis-

tä liiketoimista ja aineiden huomattavista varkauksista.

Hallituksen esityksen perustelujen ja saadun selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää ehdotettua lupajärjestelmää tarkoituksenmukaisena ratkaisuna.

Lupajärjestelmän perustamisesta ja ylläpidosta, kuten myös lupaharkintatehtävästä, aiheutuu Poliisihallitukselle jonkin verran lisätyötä. Selvityksen mukaan tehtävät pystytään hoitamaan ainakin alkuvaiheessa poliisin lupahallinnon nykyisten resurssien puitteissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että vaikutuksia arvioidaan tarkemmin, kun ilmenee vuosittaisten lupahakemusten määrä. Tullin on arvioitu suoriutuvan tehtävästään nykyisillä voimavaroilla. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävä voidaan hoitaa osana kemikaalivalvontaa.

Yritysten näkökulmasta merkittävin vaikutus on lähtöaineita myyvän henkilöstön koulutustarve. Henkilöstön tulisi osata pyytää yksityishenkilöltä luvan esittämistä ennen myyntitapahtumaa. Henkilöstön tulisi myös osata tunnistaa epäilyttävät liiketoimet ja merkittävät aineiden katoamiset sekä ilmoittaa niistä. Nykyisin on voimassa useita rajoituksia, joilla tiettyjen kemikaalien myynti on rajattu vain ammattikäyttöön, joten asetuksen velvoite ei tältä osin ole siinä mielessä uusi. Komissio on julkaissut lähtöaineasetuksen soveltamisesta ohjeet, joilla pyritään edistämään toiminnan yhdenmukaisuutta jäsenvaltioissa. Valiokunta kiirehtii ohjeiden saamista yritysten käyttöön.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että yritysten lisäksi myös kansalaisia ja asianomaisia harastepiirejä tiedotetaan uudesta laista ja sen sisällöstä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä

7 §. Valvonta. Lähtöaineasetuksen mukaan asetuksen soveltamisalaan kuuluvien kemikaalien

pakkausmerkinnöissä on oltava asetuksen 5 artiklassa tarkoitettu merkintä. Lähtöaineasetuksessa ei kuitenkaan säädetä siitä, millä kielellä merkintä on tehtävä. Komission antamat soveltamisohjeet lähtevät siitä, että kussakin maassa varoitusmerkinnät ovat maan virallisella kielellä. Valiokunta katsoo, että lakiin on aiheellista ottaa asiasta nimenomainen maininta. Kemikaalilainsäädännön mukainen varoitusetiketti on Suomessa oltava suomeksi ja ruotsiksi. Valiokunta katsoo, että myös lähtöaineasetuksessa tarkoitettua merkinnän tarpeen Suomessa olla molemmilla kansalliskielillä. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä 7 §:n 3 momentin loppuun. Valiokunnan ehdottama säännös ei tarkoita sitä, etteikö merkintä voisi olla myös joillain muilla kielillä esimerkiksi tuotteen markkina-alue huomioon ottaen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
vpj. Mika Kari /sd
jäs. Heikki Autto /kok
Jussi Halla-aho /ps
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas

Elsi Katainen /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Markus Lohi /kesk
Outi Mäkelä /kok
Tapani Mäkinen /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
vjäs. Mikael Jungner /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 7 § muutettuna seuraavasti:

7 §

Valvonta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo, että lähtöaineasetuksen soveltamisalaan kuuluvien lähtöaineasetuksen liitteen I aineita sisältävien kemikaalien pakkausmerkinnöissä on lähtöaineasetuksen 5 artiklassa tarkoitettu merkintä aineen hankkimisen, hallussapidon ja käytön rajoituksesta. *Merkinnän tulee olla suomeksi ja ruotsiksi.*